

ПОВОЄННА РОЗБУДОВА НАНОТЕХНОЛОГІЧНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Нікітін Дмитро Віталійович

*аспірант кафедри міжнародного обліку і аудиту,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

Ні в кого на сьогодні не викликає сумніву той факт, що глобалізаційні й євроінтеграційні детермінанти розбудови нанотехнологічного сектору економіки України висувають перед нашою державою принципово нові вимоги, пов'язані з його докорінною модернізацією та переведенням вітчизняної інноваційної системи у повоєнний період на якісно вищий щабель розвитку. Досягнення цієї стратегічної мети поряд з реалізацією системи внутрішніх мобілізаційних заходів передбачає також імплементацію цілої низки організаційно-інституційних, інвестиційно-фінансових, податково-адміністративних, інформаційних, освітніх та міжнародних механізмів, здатних у своїй сукупності суттєво пом'якшити глибоке відставання України від глобальних лідерів за одним з проривних напрямів світового науково-технічного прогресу, забезпечити масштабне впровадження у національну економіку піонерних нанотехнологій та суттєво підвищити рівень її інноваційної продуктивності.

Так, відправним пунктом повоєнної розбудови вітчизняного нанотехнологічного сегменту інноваційної системи України має стати комплекс організаційно-інституційних заходів. У своїй сукупності вони спрямовані на системну розбудову інституційної інфраструктури вітчизняної наоіндустрії та належне унормування організаційних засад їх функціонування. Йдеться насамперед про форми і права промислової власності; нормативно-правові й організаційно-економічні засади формування кластерів, різного роду колаборацій та робочих груп у сфері наоіндустрії; положення щодо збереження конфіденційності нанотехнологічної інформації; підготовки й реалізації міжнародних інвестиційних проектів з розроблення нанотехнологій, випуску та їх основі нанотоварів та надання нанопослуг тощо. Таким чином, організаційно-інституційні заходи передбачають реалізацію цілої низки інструментів, а саме:

– підтримку нанотехнологічних стартапів через потужну мережу національних технологічних інкубаторів, пов'язаних з мережами європейських і міжнародних інкубаторів, акселераторів, клієнтів, постачальників і фінансистів, залученням при цьому промислових технологій та докорінною модернізацією українських науково-дослідних програм у сфері нанотехнологій;

– поглиблення коопераційної взаємодії українських університетів з нанотехнологічними інкубаторами, за якої останні отримують певний процент акціонерного капіталу від кожного стартапу, а фінансування такого співробітництва забезпечується коштами державних грантів, внесками від державних і приватних організацій та різного роду національними і локальними організаціями економічного розвитку;

– поглиблення співпраці нанотехнологічних інкубаторів з корпоративним сектором та інтеграцію нанотехнологічних стартапів у господарську діяльність бізнес-структур з метою пришвидшення темпів впровадження нанотехнологій та стимулювання процесу їх інтеграції у принципово нові види продуктів і послуг;

– розбудову національної інноваційної екосистеми України на основі поглиблення співробітництва між державними науково-дослідними установами та приватними компаніями;

– формування загальнонаціональної мережі стартап-фондів для розвитку нанотехнологій та їх співпрацю з міжнародними організаціями. Наприклад, заснований у 2019 р. Український фонд стартапів є на сьогодні головним урядовим агентством-виконавцем, який допомагає вітчизняним інноваційним проєктам та технологічним стартапам залучати фінансування на ранніх етапах. Завдяки його активній співпраці з Групою Світового банку він реалізує на сьогодні дві грантові програми для розвитку стартапів (до 25 тис. дол. США достартового (посівного) та до 50 тис. дол. стартового фінансування [1]), передану американським компаніям акселераційну програму та інноваційну ваучерну програму, яка фінансує участь вітчизняних стартапів у міжнародних конференціях. Зокрема, лише за 2023 р. Український фонд стартапів надав грантове фінансування проєктів подвійного призначення в оборонній сфері, охороні здоров'я, освіті, кібербезпеці, інфраструктурі та реконструкції, а також організував у партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України «хакатон дронів» для підвищення рівня обороноздатності нашої держави [1];

– створення в Україні спільних із зарубіжними партнерами докторських шкіл, які разом з вітчизняними дослідницькими мережами можуть стати міцним фундаментом розбудови у нашій державі Центрів передових досліджень як спільних лабораторій європейських та українських інституцій, заснованих на базі найбільш конкурентних і результативних науково-дослідних колективів та мереж;

– поетапну трансформацію чинної організаційної структури вітчизняної системи наукових досліджень у бік формування на базі найпотужніших науково-дослідних колективів національних академій наук двох менших за розміром дослідницьких товариств (чи академій), об'єднаних «парасольковою» управлінською структурою, взаємно афілійованих з університетами та залучених до реалізації аспірантських і

докторських програм вітчизняних закладів вищої освіти. У той час як перше товариство має об'єднати у своїх лавах науково-дослідні групи, що спеціалізуються на проведенні фундаментальних досліджень; то друге – творчі колективи, котрі займаються прикладними дослідженнями у тісній колаборації з донорськими організаціями та представниками приватного сектору [2, с. 450].

Таким чином, інтеграційне підключення української науки до транснаціональних науково-дослідних мереж передбачає динамічне нарощування міжнародного виробничого і науково-технічного співробітництва нашої держави у сфері нанотехнологій. Воно являє собою оформлену контрактними відносинами міжфірмову взаємодію українських та зарубіжних нанотехнологічних компаній з метою збільшення власних виробничих потужностей, підвищення рівня технологічного забезпечення та спільного виходу на нові ринки збуту з одночасним встановленням кількісних параметрів міжкорпоративного розподілу доданої вартості, отриманого прибутку та ризиків бізнес-діяльності.

Список використаних джерел:

1. Rebuilding Research, Education, and Innovation in Ukraine: Proceedings of a Workshop – in Brief. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. Washington, DC : The National Academies Press, 2022. URL: <https://nap.nationalacademies.org/read/26795/chapter/1#2> (дата звернення: 27.04.2024).
2. Городніченко Ю., Сологуб І., Ведер ді Мауро Б. Відбудова України: принципи та політика. Паризький звіт 1. Centre for Economic Policy Research. 2024.